

Jiho česká univerzita v českých Budějovicích
Teologická fakulta
Oddělení praxe

Bakalářská práce

PÉČE O NEZLETILÉ MATKY VE VÝCHOVNÉM ÚSTAVU

Vedoucí práce: Mgr. Magdalena Ehrlichová

Autor práce: Iva Jelínková

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Forma studia: Prezenční

Ročník: Třetí

2015

Prohlá-uji, že svoji bakalářskou práci jsme vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlá-uji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jiho-vestou univerzitou v eských Budjovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky kolektive a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 25.03.2015

í í í í í í í ..

Podpis

Podkování

Touto cestou bych chtěla podkovat Mgr. Magdalen Ehrlichové za odborné rady a připomínky při vedení bakalářské práce. Také bych chtěla podkovat za ochotu sociální pracovníce z výchovného ústavu v Černošicích, paní Voahlíkové.

Obsah

Úvod	6
1. Charakteristika cílové skupiny	8
1.1 Nezletilá matka	8
1.2 Rodičovství podle legislativy	8
1.3 Období adolescence	9
1.3.1 Biologické hledisko.....	9
1.3.2 Psychologické hledisko	10
1.3.3 Sociální hledisko	11
1.4 Sexualita nezletilých	12
1.4.1 Vliv rodiny.....	12
1.4.2 Vliv vrstevnické skupiny.....	13
1.4.3 Vliv médií.....	14
1.5 Možnosti řešení situace nezletilých matek	14
2. Ústavní výchova	16
2.1 Vymezení ústavní výchovy	16
2.1.1 Funkce výchovných ústav	17
2.2 Rizika ústavní péče	18
2.3 Sanace rodiny.....	19
3. Péče o nezletilé matky ve výchovném ústavu v Horní Měrnici	21
3.1 Výchovná vzdělávací činnost	22
3.2 Vzdělání.....	22
3.3 Finanční zabezpečení nezletilých matek	23
3.4 Péče o nezletilé matky a práva na mateřství.....	24
3.4.1 Specifika péče o tehle dívky	24

3.4.2	Specifika pé e o matky s d tmi	25
3.4.3	P íprava na samostatný íivot	25
4.	Kazuistiky	27
4.1	íaneta narozena 1999.....	27
4.2	Lenka nerozena 1996	28
4.3	Shrnutí	29
Záv r		31
Seznam pouíitých zdroj		32
ABSTRAKT.....		34
ABSTRACT.....		35

Úvod

Bakalářskou práci na téma Péče o nezletilé matky ve výchovném ústavu jsem si vybrala, protože se domnívám, že se celkově o nezletilých matkách ve společnosti nehovoří. V České republice se ročně narodí nezanedbatelný počet dětí nezletilým matkám. O dívky, které se dostanou do takto obtížné situace a neumí si s partnerem poradit samy, se musí postarat jejich rodina nebo stát.

Prvotní impulz pro výběr tohoto tématu byl, když jsem měla možnost vidět dokument o šesti dětech, kdy byly natočeny příběhy nezletilých matek. Dalším důvodem, který mě vedl k výběru tohoto tématu, byl Výchovný ústav v ěrnovicích, který jsem měla možnost navštívit. Nezletilé matky se svými dětmi mohou být umístěny i například do dětských domovů, ale ěrnovický výchovný ústav spolu s ústavem v Moravském Krumlově jsou jediná zařízení zaměřená na nezletilé matky s n jakými poruchami chování.

Cílem bakalářské práce je popístit situaci nezletilých matek ve výchovném ústavu a popsat, jaký systém péče výchovný ústav nabízí. Zaměřím se na přípravu dívek na mateřství a péči o jejich děti. Bakalářskou práci doplním o kazuistiku.

Zaátek práce jsem vnovala problematice nezletilých matek, bez ohledu na to, zda jsou ve výchovném ústavu. Nejdříve se zaměřím na cílovou skupinu, kterou vymezím z pohledu legislativy a poté z pohledu vývojové psychologie. Podrobně popíím období dospívání z různých hledisek. Budu se také zabývat otázkou sexuality nezletilých a nabídnu jiné možnosti, jak vyéit graviditu nezletilých.

Protože nemalý počet dívek se svými dětmi jsou umístěny ve výchovných ústavech, tak vymezím ústavní výchovu. Definuji její úel, funkci, zmíním rizika ústavní péče a sanaci rodiny. Jak jsem již zmínila, ěrnovický výchovný ústav mám poblíž bydliště a tak se ve své práci na toto zařízení zaměřím. Pokusím se popsat, jaká péče je zajištěna nezletilým matkám s jejich dětmi. Poslední část bakalářské práce bude obsahovat dvě kazuistiky. Popíím příběhy dvou dívek, které žijí ve Výchovném ústavu v ěrnovicích a budu se snažit ukázat jejich situaci.

Stálejší literatura, z které jsem čerpala, pro mne byla Vývojová psychologie od Langmeiera a Krejčíové, Adolescence od Macka a od Matouška Ústavní péče. Samozřejmě jsem čerpala i ze zákonů. Byl to především trestní zákoník, zákon o rodině,

obanský zákoník a Zákon . 109/2002 Sb. O výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve -kolských za ízeních a o preventivn výchovné pé i ve -kolských za ízeních.

1. Charakteristika cílové skupiny

1.1 Nezletilá matka

V této první kapitole charakterizují cílovou skupinu, kterou jsou nezletilé matky. Podívám se na nezletilé matky z pohledu legislativy a období adolescence. Také se zaměřím na vlivy ovlivňující předčasnou sexualitu.

Nezletilá matka je dívka, která porodila dítě před osmnáctými narozeninami. Zletilost upravuje občanský zákoník. ŠPLn svéprávným se stává zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku v ku.č¹ Zletilost lze také nabýt uzavřením manželství. Toto manželství může být uzavřeno, pokud je nezletilému minimálně třináct let. To vyplývá ze zákona o rodině § 13. ŠManželství nemůže uzavřít nezletilý. Výjimkou, jestliže je to v souladu se společenským úkolem manželství, může soud z důležitých důvodů povolit uzavření manželství nezletilému staršímu než třináct let. Bez tohoto povolení je manželství neplatné a soud vysloví neplatnost i bez návrhu.č²

V trestním zákoníku je hranice k zahájení sexuálního života patnáct let. Pohlavní styk ve třinácti a dříve je považován za trestný čin. Dívka, která otěhotní před patnáctým rokem, v trestní věci otce svého dítěte tají, protože by podle § 187 potrestán odnětím svobody na jeden až osm let.³

1.2 Rodičovství podle legislativy

Protože nezletilá dívka z právního hlediska nemůže mít za své dítě rodičovskou zodpovědnost, považují za důležité v této práci zmínit zákon o rodině 94/1963 Sb. § 34. ŠSoud může přiznat rodičovskou zodpovědnost ve vztahu k péči o dítě i nezletilému rodiči dítěte, který dosáhl v ku třinácti let.č⁴ Jedná se zde o péči o zdravý, tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj dítěte. Nezletilá matka není sama způsobilá k právním úkonům a tak nemůže své dítě zastupovat a ani mu zpravovat jmění. Pokud je otec dítěte přiznaný a má rodičovskou zodpovědnost (je zletilý), zastupuje dítě on. Jestliže

---

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 30 (1).

² Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, § 13 (1).

³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 187 (1).

⁴ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, § 34 (3).

fládný z rodi nemá rodi ovskou zodpov dnost, ustanoví soud dít ti opatrovníka. Opatrovníkem se v t-inou stává orgán sociáln - právní ochrany d tí (OSPOD).⁵

Pokud zde budeme p epokládat, fle otec dít te je taktéfl nezletilý, tak prohlá-ení o otcovství musí být, podle zákona o rodin , ur eno výhradn p ed soudem.⁶ Otcovství lze ur ít je-t p ed narozením jifl po atého dít te.

U p iznání otcovství nezletilým vzniká právní nesrovnalost. Podle ob anského zákoníku šmá se za to, fle kařdý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je zp sobilý k právním jednáním co do povahy p im eným rozumové a volní vysp losti nezletilých jeho v ku.õ⁷ a tak je nejasné, zda u p iznání otcovství musí být rodi e nezletilého.

1.3 Období adolescence

V této kapitole se budu v novat dospívání dívek, protofle se domnívám, fle toto období flivota je pro n které velice obtíflné a nezvládnutí n kterých vývojových úkol m fle mít nezanedbatelné následky. Adolescence je druhé období dospívání. Psychologové vymezují adolescenci od 15 do 20 let v ku.

Adolescence neboli dospívání šje odvozeno z latinského slova *Adolescere* (dor stat, dospívat, mohutn t). Jako termín ozna ující ur ité období flivota lov ka bylo toto slovo pouflito poprvé v 15. stoletíõ.⁸ Macek rozd lil adolescenci na t i fáze. První fází je asová adolescence ve v ku dít te od 10 afl 13 let, dále st ední adolescence v rozmezí 14 afl 16 let a poslední fází, kterou macek definoval, je pozdní adolescence od 17 do 20 let.⁹ WHO (World Health Organization), Sv tová zdravotnická organizace, považuje adolescenty za rizikovou skupinu, které je pot eba v novat zvý-enou pozornost.¹⁰ Toto období m flme sledovat z pohledu biologického, psychologického a sociálního.

1.3.1 Biologické hledisko

Období adolescence je biologicky ohrani eno pohlavním dozráváním a je dokon eno t lesnou prom nou. Dívky si musí zvyknout na r zné zm ny týkající se jejich t la. Mezi tyto zm ny pat í r st prsních fláz, zv t-ení pánevní kosti, zvý-ení podkořflního tuku,

⁵ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, § 34- 37.

⁶ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, § 52 (2).

⁷ Zákon . 89/2012 Sb., ob anský zákoník, § 31.

⁸ MACEK, P. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívání*, s. 11.

⁹ Srov. tamtéfl, s. 12.

¹⁰ Srov. SOBOTKOVÁ NIELSEN., V., a kol. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*, s. 45.

hormonální nestabilita, pubické ochlupení, a menarché (první menstruace). Tyto tělesné změny vyvolávají u dívek mnoho otázek a nejistoty. I když v tomto věku ufl n které dívky mají zkušenost s intimním stykem tak jejich vývoj pohlavních orgánů dále pokračuje a na zplodění dítěte nejsou připraveny.¹¹ To souvisí s reprodukčním zdravím. Termín reprodukční zdraví definovala Světová zdravotnická organizace (World Health Organization) a jedná se o schopnost zplodit, donosit a porodit zdravé dítě.¹²

Termínem sekulární akcelerace označujeme urychlení celkového růstu a tím i urychlení nástupu dospívání. Například již zmíněná menarche (první menstruace) se objevovala koncem 19. století u českých dívek kolem 15 let. Nyní české dívky menstruuji ufl ve 13 letech. Sekulární akcelerace v dnešní době neurychluje jen menstruační cyklus, ale také celkový růst dorostenců. Naopak v současné společnosti, kdy nároky na jedince stoupají, dochází k pomalejšímu psychickému a sociálnímu zrání. Tudíž je zkrácena doba dětství, ale nástup dospělosti se oddaluje.¹³

1.3.2 Psychologické hledisko

Myšlení adolescentů se začíná přibližovat myšlení dospělých. Rozvíjejí se logické operace, kritické a abstraktní myšlení, které není vázáno ufl jen na konkrétní jevy. Z psychologického hlediska mají adolescenti nové způsoby myšlení a hledání jiných alternativ pro řešení problémů.¹⁴ Adolescenti se zabývají svou existencí a smyslem života. Promýšlejí, jaký životní styl si vybrat a zajímají se o světové problémy a společenskou morálku.¹⁵

V období dospívání dochází k utváření vlastní identity (sebeuvědomění). Dospívající si musí uvědomit své záporné i kladné stránky, své schopnosti, vzhled, zdravotní stav.¹⁶ Rozlišuje se osobní a sociální aspekt identity. První záleží hlavně z intimní sebereflexe a sebehodnocení. Podstatné je v domění vlastní jedinečnosti a neopakovatelnosti. Sociální aspekt identity je pocit zařazení, pocit nápatit. Jak již bylo uvedeno, v současné adolescenci jsou především sebereflexe nejastěji fyzické změny, emoční rozkolísanost a vztahy k rodičům. Ve střední adolescenci je důležitá sebereflexe a akceptace vrstevníků. Není-li dospívající akceptovaný rodiči, vrstevníky

---

¹¹ Srov. HAMANOVÁ, J., *Syndrom rizikového chování v dospívání*, s. 12.

¹² Srov. tamtéž, s. 12.

¹³ Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍKOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, s. 144- 146.

¹⁴ Srov. tamtéž, s. 149-152.

¹⁵ Srov. SKORUNKOVÁ, R. *Základy vývojové psychologie*, s. 117.

¹⁶ Srov. HAMANOVÁ, *Syndrom rizikového chování v dospívání*, s. 3.

a jinými autoritami, do kterých patří, zažívá odcizení.¹⁷ U adolescentních dívek se často nejříve rozvíjí intimita a až poté identita což podle Ericsona není zcela správné a vytváření identity je předčasným zahájením pohlavního života narůstá.

Hledání a vytváření vlastní identity je základním vývojovým úkolem v adolescenci. Jedná se o autoidentifikaci osobnosti. V tomto procesu si adolescenti sami vybírají hodnoty a normy, které nejsou převzaté jen od rodiny.¹⁸ James Marcia vytvořil pomocí otevřených otázek čtyři stavy ve vývoji identity. Štavy identity rozlišil podle toho, zda jedinec vnímá svou identitu jako problém a zda již dospěl k nějakému řešení.¹⁹

1.3.3 Sociální hledisko

Sociální vztahy jsou pro mladé lidi stejně důležité, jako budování vlastní identity. Rodiče i dospělí se musí učit vzájemné toleranci a komunikaci na partnerské úrovni. Na konci adolescence se dokončuje separace od rodiny. Jak se dále budou vyvíjet vztahy mezi rodičem a adolescentem záleží nejen na rodičích, ale i na osobnosti adolescenta. Až kolem 20. roku se dospívající vrací k pozitivním vztahům k rodičům. Vztahy s vrstevníky mají také velký význam. Ovšem z vrstevnické skupiny se adolescent později odpoutá. Dospívající je na konci tohoto období již samostatný, a tudíž nemusí být na své skupině tolik závislý.²⁰

Společenské požadavky na vzdělání a profesionální přípravu oddalují dospívání v oblasti sociální. Tímto dochází k rozporu mezi fyzickou a sociální zralostí, kdy se tyto dva mezníky stále oddalují. Tento rozpor může být i patrný v poruchách chování, kdy se mladiství cítí být zralí na práci, ale jsou stále nuceni chodit do školy. V případě, že hovoříme o nezletilých matkách, má tento rozpor také svůj význam. Dívky se mnohdy z fyzické stránky cítí vyzrálé na sexuální i na mateřský život. Ovšem dnešní společnost klade velký důraz na zodpovědné rodičovství, kde jsou stále v tísni požadavky na péči a výchovu dítěte, které nezletilá dívka nedokáže sama zvládnout.²¹

---

¹⁷ Srov. MACEK, P. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívání*, s. 78-79.

¹⁸ Srov. VÁGNEROVÁ M. *Vývojová psychologie I*, s. 274.

¹⁹ SKORUNKOVÁ, R. *Základy vývojové psychologie*, s. 118.

²⁰ Srov. tamtéž, s. 120.

²¹ Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍKOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, s. 164.

1.4 Sexualita nezletilých

V této kapitole bych ráda zmínila některé z důvodů, proč vůbec nezletilí začínají s předčasným sexuálním životem. Dospívající se v sexualitě učí vytvářením intimních vztahů k opačnému pohlaví. Navazováním vztahů si budují sebeúctu, sebevědomí a rozvíjí tím základ pro zodpovědnou sexualitu s hlubšími city.²² Protože bakalářskou práci píši o nezletilých matkách, tak bych se zde chtěla více rozepsat o rizikovém chování v sexuálním životě.

Domnívám se, že předčasná, nezralá sexualita je nejen dána špatnými rodinnými vztahy, kde je sexuální výchova zanedbaná, ale i již zmíněným obdobím dospívání, které je pro mnohé komplikované. Sociologové a psychologové si kladou otázku, co vlastně vede k tak brzké sexualitě, jaké jsou motivy. Nejedná se jen o pudovou potřebu, jak by si mnozí mysleli. U chlapců je hlavním motivem zvědavost. U dívek je to citový důvod, nebo prostě jen ustoupení, když jejich partner naléhá. U těchto mladých lidí může jít nejen o zvědavost a přehánění v sexuálních záležitostech mezi vrstevníky, ale také o to, mít své špovrky za sebou.²³

Sexualita nezletilých je výrazně ovlivněna výchovnými, sociálními a kulturními normami. Normy sexuálního chování dospívajících, jsou v dnešním světě velice rozdílné. V naší kultuře je vysoká tolerance ohledně pedomanželského pohlavního styku, který se stal běžnou normou. Tlaky v oblasti těchto norem jsou mnohdy protichůdné, a tak mnozí dospívající mohou být zmateni a v rozpacích. I když některé začínají s pohlavním stykem dříve a některé později, mají nakonec stejný somatický vývoj, ale jejich rozdílné sexuální chování může přetrvávat do dospělosti.²⁴ Nyní zmíním také vlivy, které ovlivní předčasnou sexualitu.

1.4.1 Vliv rodiny

Dobré rodinné zázemí je v období dospívání velice důležité. Každé dítě, které dospívá, potřebuje cítit oporu v rodině. Dospívající, kterým se této opory nedostává, pak mohou strádat a začít hledat v alkoholu i brzkého partnerského a sexuálního vztahu. O tom, jak je důležité rodinné zázemí, není pochyb. Nyní když píši o sexualitě nezletilých, rodinu musím zmínit.

²² Srov. TÝLEROVÁ, L. *Sexuální výchova*, s. 57.

²³ Srov. Í AN, P. *Cesta životem*, s. 207.

²⁴ Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍKOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, s. 155- 156.

ŠRodina je prvním a dosti závazným modelem společnosti, s jakým se dítě setkává. Formuje jeho osobní vývoj i postoj ke v-ěm dal-ším skupinám.²⁵ Celá rodina znamená pro dítě jistotu, bezpečí, přátelství a lásku. Rodina dítě vychovává a určitým způsobem se sebou rozvíjí, stimuluje jeho dovednosti a schopnosti. Rodinné zázemí ovlivňuje psychickou pohodu i v dospělosti.²⁶

N kdy adolescentní sexualita může znamenat špatné rodinné zázemí, kdy se adolescent, pomocí partnerského vztahu snaží uniknout ze své rodiny. Selhání rodiny v jejích zmíněných základních funkcích vystavuje dítě do situace, která je nad jeho možnosti ji zvládnout. Toto selhání můžeme pozorovat v rodinách- kde je jen jeden vychovávající, například u rozvedech, u pracovníky vytížených, například u nemoc jednoho z rodičů (důležitá onemocnění), u závislých rodičů a také u nezletilých rodičů. Proto z tohoto důvodu dítě často tráví svůj volný čas s vrstevníky a bez kontroly dospělých.²⁷ Můžeme se zde jednat o takzvaný psychický únik, kdy mladí lidé hledají pozornost a lásku jinde. V některých případech může adolescentní sexualita být východiskem, jak uniknout z jejich primární rodiny. Plánované otěhotnění, a následně i možné uzavření sňatku je pro ně které mladé lidi nejpřesvědčivější řešení.²⁸

1.4.2 Vliv vrstevnické skupiny

Jak jsem zde již zmínila, tak pro mladé lidi jsou vztahy důležitější. Pro mladého člověka, v tomto období, je velice důležité, co si o něm ostatní myslí a tak kvůli zvýšení špičkové mezi vrstevníky, jsou někteří dospívající schopni udělat cokoli. Ti, kteří ještě nemají zkušenost s partnerským vztahem, si mezi vrstevníky mohou připadat oškliví, neatraktivní, méně cenní. Na tyto pocity jsou citlivější hlavně dívky, které pak mohou v zoufalství vyúflít, bez rozvahy, každé příležitosti. Ve většině případů však nemůžeme hovořit o pravidelném sexuální životě, nýbrž o trendu ššínském choditě. Sexuální zkušenosti určují postavení mezi vrstevníky. Ti, kteří mají ufl za sebou nějakou sexuální zkušenost, bývají více ceněni, jsou obdivováni a jsou jakýmsi vzorem ostatních.²⁹ Mladí lidé by měli zabudovat do svého života požadavek, aby měli děti, které chtějí mít, a s tím, s kým je chtějí mít. Měli by je mít ve vhodnou dobu, aby byli na dítě

²⁵ MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 10.

²⁶ Srov. VÁGNEROVÁ M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. s. 45- 46.

²⁷ Srov. MATOUŠEK O., KODYMOVÁ P., KOLÁŘKOVÁ J., *Sociální práce v praxi*. s. 268-269

²⁸ Srov. tamtéž, s. 59.

²⁹ Srov. TYPŠEROVÁ, L. *Sexuální výchova*, s. 57- 58.

připravení.³⁰ Také je v dnešní době jakýsi styl, dříve se předháněl v tom, v kolika letech mladí muži svůj první pohlavní styk.

1.4.3 Vliv médií

Média jsou všude kolem nás. Nejedná se jen o noviny, časopisy, televizi, ale i o internet, který má dnes doma skoro každý. I když to na první pohled není zřejmé, tak média ovlivňují každého.

V roce 2004 byla provedena studie mezi žáky 9. třídy ohledně sexuální výchovy. Dominantním zdrojem informací o sexualitě byly filmy, televize a internet.³¹ V šestileté výchově by měl být nejdominantnějším prvkem hlavně rodiče. Rodiče by měli určovat, na co se děti mohou koukat a na co ne. Většina dětí tráví svůj volný čas u televize, nebo u internetu.³² Například nevhodné televizní programy jsou označeny hvězdičkou, ale to jim nijak nebrání v tom, je sledovat. Časopisy určené pro mládež jsou vyplněny sexuální tematikou a internet je plný odkazů na pornografické stránky, které nejsou dostatečně chráněny před pouličními nezletilými.

Reklamy určují, jak mají dívky být pitavé a před pohlavní styk s vybranou známkou prezervativ není nikterak nebezpečný. V reklamách se však už nikdo nedozví, jaké následky pohlavní styk může mít. A média zabírají velké množství informací, tak sexualita nezletilých je nějak tabuizována. A když tuto sexuální výchovu zanedbají rodiče i kolegové (o které je známo, že se využívají těchto témat, má spíše vyhýbají), tak dospívající nemají moc možností se dozvědět o rizicích předčasné gravidity, protože si myslí, že jim se to netýká.

1.5 Možnosti řešení situace nezletilých matek

V této kapitole bych chtěla nastínit možnosti, které mají tyto hotné dívky k dispozici. Nezletilé gravidní dívky, které se rozhodly své děti donosit, mají několik možností, jak svou situaci řešit.

Tyto hotné dívky, které se rozhodnou porodit své dítě, mají několik možností, jak vyřešit svou situaci. Nejjednodušší řešení, pokud má tato hotná dívka dobré rodinné zázemí, je, že se o dívku postará její primární rodina. Jak jsem již zmínila, nezletilé

³⁰ Srov. MATĚJKOVÁ, Z. *Co děti nejvíce potěší*, s. 17.

³¹ Srov. VANÍKOVÁ, E. *Dětská prostituce*, s. 29.

³² Srov. DUSPIVA, Z. *Britské listy*, [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/15104.html>.

matky nemohou mít rodi ovskou zodpov dnost, tudífl se dít ti stanovuje opatrovník, kterým v tomto p ípad bývá matka nezletilé dívky. Toto opatrovnictví ustanovuje zákon o rodin a rozhoduje o n m soud.

Za p edpokladu, fle nezletilá gravidní dívka má zletilého p ítele, který se o n postará, má rodi ovskou zodpov dnost on. M la by se v takovou chvíli podpo it vzniklá nová rodina. Jak vysv tluji v první kapitole, nezletilým matkám, kterým je ufl –estnáct let mohou, pofládat o zplnoletn ní a uzav ením manfelství by tak vznikla nová, mladá rodina. V p ípad , fle tomu tak není, stává se, fle se o dívku stará rodina jejího p ítele.

Jestlifle dívka nemá dobré rodinné zázemí a ani podporu v partnerovi, existuje mofnost sv ení dít te do pé e jiné fyzické osob nefl rodi m. Podle § 45 dostávají p ednost zpravidla p íbuzní.³³ Dal-í mofností náhradní rodinné pé e, kterou nezletilá matka má, je p stounská pé e a osvojení.

Nezletilé dívky mohou vyuffit utajených porod , aby se o jejich t hotenství dozv d l co nejmen-í okruh lidí a své d ti mohli dát do jiné náhradní rodiny. Dal-í mofností je Babybox. Do Babyboxu m fle dívka své dít anonymn odloffit a zdravotní personál se o n j ihned postará. Jestlifle matka o své odlofené dít dále nejeví zájem, je nabídnuto k adopci.

Poslední mofností, kterou nezletilá matka má, bereme-li v potaz, fle se o ni rodina ani partner nepostarají a dívka chce o své dít pe ovat, je umíst ní obou do výchovných ústav , pop ípad i d tských domov . Této mofnosti se budu v novat v dal-í ásti bakalá ské práce.

---

³³Srov. MPSV. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14501>.

2. Ústavní výchova

2.1 Vymezení ústavní výchovy

Doposud jsem v nově upřesnila pozornost obecně nezletilým matkám. V této části bakalářské práce se zaměřím na nezletilé matky, které jsou umístěny do výchovných ústav, protože se o ni rodina či partner nedokáží postarat. Proto bych zde nejprve vymezila, co to vlastně ústavní výchova je.

Výchovné ústavy spolu s diagnostickými ústavami, dětskými domovy a dětskými domovy se řadí do resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Ústav je do jisté míry svobodným a samostatným ústavem, v němž je život omezen jen a pouze dovídatelným a nevlivem v okolním sociálním prostředí.³⁴

Ústavní výchova je určitý druh náhradní rodinné výchovy. Náhradní rodinná výchova se vyvíjí, když dítě nemá funkční rodinné zázemí. Mezi náhradní rodinnou výchovu patří výchovné ústavy, diagnostické ústavy, kojenecké ústavy, dětské domovy, pečovatelství rodiny, osvojitelské rodiny, i svěřené dítě do péče jiné osoby.³⁵

Umístění dítěte do výchovných ústavů, v našem případě nezletilé matky vždy určí soud, což najdeme v občanském zákoníku. Jsou-li výchova dítěte nebo jeho tělesný, rozumový či duševní stav, anebo jeho žádný vývoj vážně ohrožen nebo narušen do té míry, že je to v rozporu se zájmem dítěte, anebo jsou-li tu vážné důvody, pro které rodiče dítěte nemohou jeho výchovu zabezpečit, může soud jako nezbytné opatření také nařídít ústavní výchovu. U jiných tak zejména tehdy, když dítě u jiného opatření nevedla k nápravě. Soud přitom vždy zvažuje, zda není na místě dát péči dítěte do péče fyzické osoby.³⁶ V případě, kdy je sama nezletilá matka v ústavním zařízení, může být dítě po soudním rozhodnutí umístěno do stejného ústavu, aby o něj mohla jeho matka pečovat, nebo je možné oba umístit do jiného vhodného ústavního zařízení. Nezletilé a hotné dívky se zpravidla od dvanáctého týdne těhotenství umístí nebo přemístí do zařízení, která jsou schopna zajistit péči zdravotnickou a pedagogickou péči.³⁷ Objevily-li se v průběhu ústavní výchovy nezletilé matky jiné příčiny, například by se o ní její rodina nebo partner ukázali postarat, tak po

³⁴ MATOUŠEK, O. *Ústavní péče*, s. 19.

³⁵ Srov. MATOUŠEK O., *Slovník sociální práce*, s. 107.

³⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 971 (1).

³⁷ Vyhláška č. 438/2006 Sb., § 8.

rozhodnutí soudu může dívka i s dítětem být vrácena zpět do rodiny. Toto je bohužel jen v ojedinělých případech.

Účel ústavní výchovy je stanoven v zákonu o ústavní výchově nebo ochranné výchově ve věkových zařízeních a o preventivní výchovné péči ve věkových zařízeních č. 109/2002 Sb., § 1, odst. 2 a 3. Účelem zařízení je zajišťovat nezletilé osobám, a to zpravidla ve věku od 3 do 18 let, v případě zletilých osob do 19 let (dále jen šdít ů), na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo o provedení opatření náhradní výchovnou péči v zájmu jeho zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání.³⁸

Výchovné ústavy se zřizují odděleně pro děti s nařízenou ústavní výchovou a uloženu ochrannou výchovou, případně jako výchovný ústav nebo výchovná skupina pro nezletilé matky a jejich děti. Výchovné ústavy mají výchovné, vzdělávací a sociální úkoly. Do výchovného ústavu může být umístěno i dítě, kterému je méně než 15 let, má-li uloženu ochrannou výchovu, protože kvůli svému chování nemůže být v daném domově zvládnuto. Výjimkou je do výchovného ústavu umístit i dítě s nařízenou ústavní výchovou starší 12 let.³⁹

2.1.1 Funkce výchovných ústav

Výchovné ústavy patří do pobytových zařízení. Liší se však tím, že v ústavech jsou zaměstnání profesionálové, kteří pečují o nějakou skupinu lidí. Pro klienty je ústav dočasnou nebo trvalou náhradou domova.⁴⁰ Ústav je šostrovem ůsob stá něho řádu, kde je život lidí omezen jít a pravideln jít nejl v jiném sociálním prostředí.⁴¹ Cílem výchovných ústav je zajistit bezpečné prostředí pro další vývoj dítěte.

Základní funkcí výchovných ústav je podpora a péče. Tyto dvě funkce jsou v zařízeních, které mají nahradit nefunkční či chybějící rodinu. Podpora a péče je základem výchovných ústav, kde jsou ubytovány nezletilé matky s dětmi. Další funkcí je léčba, výchova a resocializace. Omezení, vyloučení a represe také patří do funkcí

---

³⁸ Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve věkových zařízeních a o preventivní výchovné péči ve věkových zařízeních, § 1 (2).

³⁹ Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve věkových zařízeních a o preventivní výchovné péči ve věkových zařízeních, § 14.

⁴⁰ Srov. MATOUŠEK, O. *Ústavní péče*, s. 17.

⁴¹ Srov. tamtéž, s. 19.

ústavní péče. Každý ústav, i když se prezentuje jen třeba podporou a péčí, zaujímá všechny tyto funkce.⁴²

Nadprůměrně ústavní výchovy dohlíží i sociální pracovníci z místa bydliště odkud dítě pochází. To naznačuje zákon č. 359/1999 Sb. o sociální právní ochraně dětí a to § 10.

2.2 Rizika ústavní péče

Pobyt v ústavních zařízeních skýtá mnoho rizik, kterým bych ráda vnovala tuto podkapitulu. Záleží na tom, v jaké situaci klient do ústavu přichází, na věk, ale i na samotné osobnosti a zkušenostech s ústavní péčí.

Nejzávažnější a nejznámější riziko delšího pobytu v ústavním zařízení, a je to nemocnice i výchovný ústav, je hospitalismus. Hospitalismus je stav dobré adaptace na umělé ústavní podmínky doprovázený snižující se schopností adaptace a neústavní šovinistickou životní.⁴³ V ústavu má klient plné zaopatření, co se týká stravy i financí. Nezletilé matky pro své děti dostanou veškeré a dokonce i nadstandardní věci, které by si v běžném životě nemohli dovolit. I když ve výchovných ústavech vedou nezletilé matky k sobě, tak se stejný pobyt v těchto zařízeních nevyrovná skutečnému životu. Klientky se převážně setkávají jen s dalšími klientky ústavu a s početným množstvím profesionálů. Je těžké se pohybovat převážně jen ve známém prostředí, kde vždy někdo pomůže. I přes velkou snahu personálu se domnívám, že kvůli hospitalismu nemalý počet dívek končí i se svými dětmi, v lepším případě, například v azylových domech, nebo jsou jim děti odebrány do dětských domovů.

Dalším rizikem ústavní péče může být ponorková nemoc, o které hovoříme nejen ve smyslu dalekých plaveb, dlouhodobých expedic a třeba u astronautů. Stereotypní prostředí, z kterého není úniku, snižuje toleranci a často vede k útulkům. Lidé se stávají uzavřenými a agresivními. Pobyt v ústavních zařízeních je také hojnou příčinou proškolení, která slouží jako uplatnění potřeb a práv jednotlivce. Bohužel se nemusí jednat jen o školení mezi klienty, ale také mezi personálem a klienty. Personál tím zneužívá své moci pomocí nepřiměřených trestů a ponižování. Také je známo i sexuální zneužívání

⁴² Srov. MATOUŠEK, O. *Ústavní péče*. s. 22.

⁴³ Tamtéž. s. 118.

klient . Pobyt ve výchovných ústavech si také bere da na soukromí. Klienti jsou na pokojích po dvou, i více a je tomu tak i u nezletilých matek.⁴⁴

Jakýmsi dopadem ústavní pé e je psychická deprivace. ŠPsychická deprivace je vážné narušení psychického vývoje, m fle se projevit v celé struktu e osobnosti, v chování, v sociálním za len ní, v celé flivotní orientaci.õ⁴⁵ Matou-ek hovo í o takzvaném depriva ním syndromu. Deprimované ústavní dít m fle p sobit pomaleji, bojácn a úzkostn . Odstraní depriva ního syndromu je obtífln j-í, ím déle dít v ústavu pobývá.⁴⁶

2.3 Sanace rodiny

D tí umíst né ve výchovných ústavech jsou na dlouhou dobu odtrfleny od rodiny. I kdyfl primární rodiny t chto d tí v n kterých základních funkcích selhaly, vztahy mezi dít tem a rodinou musí být dále udržflovány. Výjimkou jsou rodiny, které s dít tem zacházely obzvlá-t -patn , a proto kontakt dít te s jeho rodi i se nedoporu uje. V ústavní pé i se tudífl nepracuje jen s d tmi, ale i s jejich rodinami, aby se d tí po návratu m ly kam vrátit. Základem pomoci dít ti je pomoc jeho rodin .

V sociální práci s nezletilými matkami toto platí dvojnásob. Nejedná se tu ufl jen o nezletilou matku, ale i o její dít . Nezletilá matky s dít tem po odchodu z ústavní pé e musí mít n jaké zázemí, kam se mohou vrátit, jinak mnohdy dívky kon í i se svými d tmi v azylových domech. Kdyfl zde budu hovo it o sanaci rodiny, neznamená to jen sanaci rodi . Pokud má nezletilá matka p ítele, je d leflité spolupracovat i s ním, aby dívka m la podporu ve svém p íteli a mohla pak vzniknout nová mladá rodina. Nyní pro p edstavu, stru n popí-i obecn sanaci rodiny.

Sanace rodiny je soubor inností sociáln -právní ochrany a dal-ích opat ení a program , které jsou poskytované nebo ukládané p eváfln rodi m dít te a dít ti, ohroflenému na biologickém, psychologickém a sociálním vývoji. Cílem sanace je zmírn ní a p edcházení p í in ohrofení dít te. Poskytnout rodi m a dít ti pomoc a podporu k zachování rodiny.⁴⁷

Podpora rodiny musí probíhat, ufl kdyfl je vydán rozsudek o umíst ní dít te do ústavní pé e. S rodinou by m l pracovat sociální pracovník v míst trvalého bydli-t . Je

⁴⁴ Srov. MATOUŠEK, O. *Ústavní pé e*. s. 118- 123.

⁴⁵ KOLOUCHOVÁ, J. *Psychická deprivace a možnosti její nápravy*. In MATOUŠEK, Z. et al. *Osvojení a p stounská pé e*. s. 84.

⁴⁶ Srov. MATOUŠEK, O. *Ústavní pé e*. s. 63-65.

⁴⁷ Srov. BECHY OVÁ, V., KONVI KOVÁ, M. *Sanace rodiny*. s. 18.

dle dítěte, aby se díky sanaci rodina, ale hlavně dítě přizpůsobilo na změny, které nastanou umístěním dítěte do ústavu. Rodiče se mohou zajímat a podívat do konkrétního výchovného ústavu a informovat se o podmínkách. Cílem sanování je, aby dítě, ale i rodiče, v průběhu umístění dítěte do ústavní výchovy nechápaly tento rozsudek jako trest, ale jako pomoc. Dalším cílem sanování rodin, jejichž děti jsou ve výchovných ústavech, je vytvořit podmínky pro lepší vývoj dítěte a komunikaci s ním.⁴⁸

Sanace nezletilých matek je podobná, jako u jiných dětí ve výchovných ústavech. Rodiče jsou pracovníky ústavů informováni. Mohou kdykoli přivítat a sociálních pracovníků, zdravotních sester a pedagogů se vyptat na stav a chování jejich dětí. Nezletilým matkám a jejich dětem jsou umožněny i návštěvy v rodině. Sociální pracovníci v rámci sanace se spojí se sociálními pracovníky v místě trvalého bydliště, a pokud je prostředí vyhovující, tak matky mohou na víkendy a prázdniny jezdit domů. Pokud toto není možné, tak s rodiči mohou udržovat kontakt přes mobilní telefony a internet.

Mezi sanaci nezletilých matek také patří udržování dobrého vztahu s jejich partnery. Partneři mohou po domluvě s personálem navštívit své dívky a pomáhat jim při péči o dítě. Tím se personál snaží zajistit dítěti oba rodiče.

---

⁴⁸ Srov. tamtéž, s. 137- 139.

3. Péče o nezletilé matky ve výchovném ústavu v ěrnovicích

Tato kapitola v ěnuji Výchovnému ústavu v ěrnovicích, protože jsem měla možnost toto zařízení pro nezletilé matky navštívit. Informace o klientkách a o chodu tohoto zařízení jsem získala rozhovorem se sociální pracovnící.

ěrnovický výchovný ústav celým názvem Výchovný ústav, st edisko výchovné péče, st ední ěkola a ěkolní jídelna ěrnovice je společn ě s Výchovným ústavem v Moravském Krumlov ěaritou, co se týče nezletilých matek. Nap ěklad d ětské domovy a jiné Výchovné ústavy také umoěil uěj pobyt nezletilým t ěhotným a poté i jejich d ětem, ale ěrnovice a Moravský Krumlov jsou na tyto klientky zam ěny.

V souasnosti je výchovný ústav rozd ělen na 6 výchovných skupin, kde je dohromady kolem 50 d ěvek. Každá výchovná skupina má své dva skupinové vychovatele, kte ěí jsou zodpov dn ěí za chod skupiny. Nyn ě výchovný ústav v ěrnovicích zajiěuje pobyt 48 d ěvkám. P ět d ěvek je t ěhotných a t ěn ěct d ěvek, které uěl mají d ěti. Ze t ěn ěcti matek z ěrnovického ústavu je jen u ěty d ěvek uznáno otcovství na základ ě "souhlasného prohláěení rodi ě". U jedn ě d ěvky o uvedení do rodn ěho listu řládá sám údajný otec d ěte a jedna d ěvka sama řládá na základ ě návrhu. Tud ěěl u více neě poloviny nezletilých matek umíst ěných v ěrnovick ěm výchovném ústavu není otcovství uznáno.

Výchovné skupiny:

- **Adapta ěn - diagnostická-** Tato skupina je pro nové d ěvky, které se zde adaptují a seznamují s vnit ěním řládem.
- **Výchovná skupina b ěrná-** B ěrná skupina zajiěuje zázem ě d ěvkám po adaptaci.
- **Výchovná skupina povolná-** Tato výchovná skupina je pro d ěvky, které jsou uěl na úrovni samostatného ělov ka, a tud ěěl mohou mít voln ějí reěim.
- **Cvi ěný byt-** Startovací ěi cvi ěný byt p ěpravuje d ěvky na civilní řlivot. Zde jsou d ěvky uěl samostatné a u ěí se samy starat o domácnost a hospoda ěit s financemi.
- **Výchovné skupiny t ěhotných a matek s d ětmi.**⁴⁹

⁴⁹ Výchovný ústav, st edisko výchovné péče, st ední ěkola a ěkolní jídelna ěrnovice [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupn ě z: <http://www.vucernovice.cz/vychovny-ustav/>.

3.1 Výchovná vzdělávací činnost

Výchovná vzdělávací činnost se snaží celistvě a cíleně rozvíjet všechny složky výchovy. Mezi tyto složky výchovy patří tělesná, estetická, rozumová, mravní a pracovní složka. Výchovný cíl je dosažení co nejvyšší samostatnosti, sebeobsluhy, sebekontroly a pokrytí již zmíněných potřeb nejen dívek, ale hlavně pokrytí potřeb jejich dětí. Výchovný ústav v Černošicích (nejen ten) u dětí dívky základním normám správného chování a řešení běžných situací.⁵⁰

Dívky jsou neustále motivovány ke vzdělání a plnění svých úkolů. Klade se velký důraz na výchovu k mateřství. Dívky jsou v těchto výchovných činnostech připravovány na budoucí povolání a s ním i upevnění pracovních návyků. Pracovní výchova taktéž vede dívky k úklidu a dodržování pořádku. Do estetické výchovy patří péče o svůj zevnějšek, ale také o zevnějšek jejich dětí. U dětí dívky vnímat hezké věci a snažit se je vyrobit. V mravní výchově se dívky učí rozvíjet vztahy k ostatním lidem, akceptaci pravidel v zájmech, ale i akceptaci celospolečenských pravidel a zákonů. Tělesná výchova klade důraz na ochranu a péči o zdraví jejich vlastní, ale hlavně jejich dětí.⁵¹

3.2 Vzdělání

Dívky, které se předem stanou matkami, mají mnohdy dochozenou sotva povinnou školní docházku. Výchovný ústav v Černošicích nabízí dívkám hned několik dvouletých oborů, jako přípravu na budoucí povolání. Dívky mohou docházet na civilní Odborné učiliště, kde vyučívají obor kuchařka, cukrářka nebo pečovatelka. Pevněji se vyučívají dvouletých oborů, které jsou přímo v areálu ústavu. Po úspěšném složení zkoušek mají možnost obdržet výuční listy.

Tyto obory jsou:

- **Textilka-** dívky získají základy ručního a strojového šití, šití domácího oblečení a postupně složitějších výrobků.
- **Zahradnická výroba-** Dívky jsou vzdělávány v oblasti květinářství, okrasného zahradnictví a zelenářství. Pozornost je věnována aranžérské práci.

---

⁵⁰ Srov. Výchovný ústav, středisko výchovné péče, střední škola a školní jídelna Černošice [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.vucernovice.cz/vychovny-ustav/volnocasove-aktivity-a-mimoskolni-cinnost/>

⁵¹ Srov. tamtéž.

- **Provozní služby-** Absolventky tohoto oboru mají uplatnění při úklidech sociálních a zdravotnických zařízení, kanceláří nebo ve veřejných prostorách. Rovněž mohou být nápomocny při přípravě pokrmů, flehnutí a úprav prádla.
- **Pomocný kuchař / í-ník-** Absolventky se uplatní ve stravovacích službách, v rychlých občerstveních. Zvládají uvést lehké pokrmy a obsluhu hostů.⁵²

Pokud dívky ukončí vzdělání výšším listem a stále jsou v zařízení, pracovníci se snaží dívkám najít zaměstnání, nebo alespoň brigádu. To se ovšem na dnešním trhu práce nedaří. Dívky tedy pomáhají při chodu zařízení nebo se zaevidují na pracovní úřad.

3.3 Finanční zabezpečení nezletilých matek

Další podkapitolu ve své bakalářské práci bych ráda věnovala financování. Nezletilé matky, které jsou umístěny ve výchovných ústavech, se musí učit finanční gramotnosti, aby ve svém životě s penězi uměly dobře vycházet.

Nezletilé matky mají nárok na porodné, které činí 13 000 korun. Dále pak rodičovský příspěvek. Protože dívky nikdy nepracovaly, tak rodičovský příspěvek činí 7 600 a od 11 měsíce jen 3 800.⁵³ Rodičovský příspěvek mohou pobírat jen 3 roky a za předpokladu, že je dívka 16 let a má přiznanou rodičovskou zodpovědnost. V případě, že rodičovský příspěvek není prohlášen, že soud nerozhodl o pozastavení povinností a péči o dítě. Dále pak dívky mohou pobírat sirotčí důchod, nebo výživné. Pokud je právně vyjasněno otcovství, o kterém se zmiňuje výše, tak otec dítěte, pokud pracuje, je povinný platit výživné.

Za pobyt dívek ve výchovném ústavu v Černošicích jejich rodina platí měsíčně 800 korun. Pokud rodič doloží, že na pobyt své dcery nemá dostatečné prostředky, že pobírá hmotnou nouzi, tak si dívka hradí pobyt z rodičovského příspěvku. Z rodičovského příspěvku nezletilá matka v Černošicích hradí i pobyt svého dítěte. Tento poplatek činí 10% z rodičovského příspěvku. Všechny příspěvky dívek chodí na společný účet ústavu a po úhradě za bydlení se zbytek dívkám převádí na vkladní knížku dítěte. Se zbytkem peněz se dívky učí hospodařit, aby si ušetřily něco do budoucna.

⁵²Výchovný ústav, středisko výchovné péče, střední škola a školní jídelna Černošice [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.vucernovice.cz/stredni-skola/>

⁵³ Rodičovský příspěvek. *Integrovaný portál MPSV* [online]. [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/rodivovsky_prisp

3.4 Péče o nezletilé matky a příprava na mateřství

Výchovné ústavy pro nezletilé matky kladou důraz na to, aby si dívky osvojily péči o své dítě a byly připraveny na zodpovědné mateřství. Péče o nezletilé matky ve výchovných ústavech musí nahradit, aby je tělejší, než péče v jejich primárních rodinách.

Cílem ústavní péče v ústavnicích je zajistit dívkám bezpečné prostředí pro nás samotné i jejich dítě. Pomocí odborného individuálního postupu se ve Výchovném ústavu v ústavnicích vychovatelé snaží vést dívky k sebeovládání, sebeobsluze a připravují je na samostatný život s dítětem. Dívky vedou k vzdělávacím, sociálním, k pracovním návykům, aby se mohly zapojit do společnosti.⁵⁴

S dítětem v zařízení pracuje tým odborníků. Ten je složený ze speciálních pedagogů (vychovatelé, učitelé), psychologa, etopeda, sociálních pracovníků a zdravotních sester.

3.4.1 Specifika péče o těhotné dívky

Z hlediska materiálního zabezpečení, jsou na mateřství dívky zcela připraveny. Od pracovníků ústavu obdrží v těhotenství materiální zabezpečení, než jaké by měly v původní rodině. Ústav jim poskytne, oblečení, pokrývky, postýlku, pleny a další.

Dívky jsou zdravotními sestrami připravovány na porod. V době těhotenství jsou seznamovány s důležitostí zdravého životního stylu. Jako je zdravá strava, dostatek pobytu na čerstvém vzduchu, dostatek tekutin, pravidelný spánek a relaxace. Pomocí osvětlení a přednášek je kladen důraz na nekuřáctví, pití alkoholu a užívání drog. Sociální pracovníce také kromě agendy provádí besedy, kde dívky informují o porodním, rodičovském postupu, vlivném a o výhodách a nevýhodách uznání otcovství.

V době gravidity jsou zajišťovány pravidelné gynekologické prohlídky, včetně krevní odběry, genetické testy, sona a ultrazvuky dle plánu lékaře. Dále je prováděna předporodní příprava u dívek, to znamená, že si dívky připraví věci pro miminko, taky do porodnice a takzvaný hygienický košík pro novorozence.

---

⁵⁴ Srov. Výchovný ústav, středisko výchovné péče, střední škola a školní jídelna ústavnice [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.vucernovice.cz>

3.4.2 Specifika péče o matky s dětmi

Při návratu dívky s dítětem z porodnice je vždy přítomna zdravotní sestra, která zajišťuje péči o novorozence. Dále sestra asistuje u kojení. Zdravotní sestra prvním matkám vysvětluje důležitost kojení a je dívkám jakousi oporou a psychickou podporou hlavně v neustálé době, kdy jsou matky osvobozeny ze školní docházky, aby se mohli plně osvojit péči o jejich dítě. U dítěte sestra sleduje psychomotorický vývoj dítěte a správnou péči matky o dítě. Zdravotní sestra dohlíží na to, aby nezletilá matka nezanedbala žádnou potřebu jejího dítěte. Mezi tyto potřeby patří biologické, psychické a sociální potřeby. Matky, kterým skončila neustálá péče, a po zdravotní stránce jsou v pořádku, nastupují zpět do školy. Během vyučování mají své dítě ve vyhrazené třídě. V této škole jim dítě hlídají zdravotní sestry a dívky dochází své dítě kojít.

Domnívám se, že základem dobré péče o dítě je těsný a dlouhodobý emocionální vztah (attachment) prvotně mezi matkou a dítětem. Tento vztah probíhá v neustálé interakci mezi matkou a dítětem, která probíhá opakovaně celý den. Tato vazba se posiluje a dává dítěti pocit jistoty, který je pro pozdější vývoj důležitý.⁵⁵ Navázání tohoto vztahu je pro nezletilou prvoroďku velký úkol, který poté usnadní péči o dítě.

3.4.3 Příprava na samostatný život

Mladé matky opouštějí se svým dítětem výchovný ústav nabytím zletilosti nebo po ukončení přípravy na povolání. Pokud se nezletilá matka vrací zpět do nefunkční rodiny, tak díky euforii ze svobody se stává, že mladá žena po ní se selhává. Tomu se pracovníci Výchovného ústavu v Bernovicích snaží zabránit.

Základem je dobré uplatnění na trhu práce. Nezletilé matky jsou podporovány ve vzdělání a tím, co u ní mají výšší list, se snaží pracovníci najít práci. Vše musí vycházet ze zájmu dívek se chtít uplatnit.

Dalším aspektem pro samostatný život je péče o domácnost. Nezletilé matky, ale i ostatní dívky v zařízení, se učí vařit, uklízet, práť a vycházet s rozpočtem pro domácnost.

Tím se dostáváme k finanční gramotnosti. Dívky jsou vedeny k samostatnému hospodaření s penězi a jsou motivovány k učení. Každá dívka má svůj účet a po domluvě s pracovníky si může něco sama koupit. Je však důležité vést dívky k hospodaření s penězi, aby v budoucnu neutrácely za zbytečné a nepotřebné věci.

⁵⁵ Srov. DUNKOVSKÝ, J. a kolektiv. *Sociální pediatrie*, s. 68-69.

Je jasné, že pokud nezletilé matky nemají funkční rodinu a ani partnera, kteří by jí nabídli bydlení, nezbyvá jim nic jiného než hledat ubytování v sociálních službách. Pracovníci ústavu se snaží matkám najít místo například v Domech na přelomu cesty i v Azylových domech. Černošický výchovný ústav nabízí cvičný byt. Dívky si zde mohou vyzkoušet samostatné bydlení, které je mimo areál. Bez dohledu pedagogických pracovníků, dívky samy hospodaří s penězi a samy vedou domácnost.

V zákoně č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve věznicích a o preventivní výchovné péči ve věznicích je v paragrafu 24. Tento paragraf zmiňuje, že ředitel zařízení je povinen umoci dít po propuštění jednat se sociálním kurátorem. Dále v zákoně máme o odchodu dětí z ústavní péče napsáno, že: „šest podle jeho skutečné potřeby v době propuštění a podle hledisek stanovených vnitřním řádem poskytnout včasnou pomoc nebo jednorázový peněžitý příspěvek.“⁵⁶ Dále je v paragrafu 33 zmíněna spolupráce dítěte s orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Tato spolupráce je domluvena výchovným ústavem a má poskytovat poradenskou pomoc se zajištěním bydlení a práce.

---

⁵⁶ Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve věznicích a o preventivní výchovné péči ve věznicích, § 33.

4. Kazuistiky

Poslední čtvrtá kapitola obsahuje kazuistiky. Na těchto kazuistikách bych ráda ukázala konkrétní situace dvou nezletilých matek. Vybrala jsem dvě nezletilé dívky, které se staly v ernovickém výchovném ústavu matkami. Obě dívky patří v kovářské hranici. První dívkou je fianeta, které je –esnáct let a syna Erika porodila v patnácti. Druhou dívkou je Lenka, které se v necelých osmnácti narodil syn Michael, ale v ústavní péči budou až do jejích devatenáctých narozenin.

4.1 fianeta narozena 1999

Nezletilá fianeta žila v úplné rodině, hygienické a materiální podmínky byly na nízké úrovni. fianeta žila ve společné domácnosti s matkou a otcem. Otec je v invalidním důchodu a matka nezaměstnaná. Její bratr byl umístěn do Dětského domova v Chrudimi. fianeta nemá problémy s omamnými látkami ani s trestnou činností. Rodina nezletilé byla od roku 2002 sledována OSPOD pro nedostatečnou péči rodičů o dítě. Tento podnět dala základní škola nezletilé. Nad nezletilou byl v roce 2004 stanoven dohled pro nedostatečnou péči a zanedbané bytové podmínky. Vzdělání a návod pro rodiče nebyl důležitý a proto dívka měla více jak 136 neomluvených hodin. Poté byla přeřazena do speciální školy, kdy se pod neustálou kontrolou jejího prospěchu na chvíli zlepšil. Domácí příprava byla však nulová.

Dívka od 13 let udržovala vztah s dospělým mužem, s kterým měla nejméně 2x pohlavní styk. Dívka tento vztah ukončila a tento muž jí měla pronásledovat a vyhrožovat. V minulosti byl ve výkonu trestu za napadení. fianeta se od něj však nedokázala citově odpoutat. Dívka se s dospělým mužem začala dále vídat i přesto, že jí údajně bil. fianeta sama několikrát vyslovila přání, aby byla umístěna do ústavní výchovy. Domnívala se, že změnou prostředí by se odpoutala od přitele a mohla se více novatě kole. Chtěla se využit kucharkou.

fianeta kvůli častým útekům a vysoké absenci ve škole, ovšem bez poruch chování, byla umístěna do Dětského diagnostického ústavu v Hradci Králové. Při přijetí bylo zjištěno, že je fianeta ve 20. týdnu těhotenství. Dětský diagnostický ústav v Hradci Králové není schopen zajistit odpovídající výchovnou a zdravotnickou péči a kvůli častým útekům, nerespektování pravidel a vulgárnímu chování bylo požádáno

o p emíst ní dívky do Výchovného ústavu v ernovicích. V kv tnu 2014 byl vydaný rozsudek o výchovném opat ení. fianeta byla p emíst na do ústavní výchovy v ernovicích. V ervenci 2014, v patnácti letech, se fianet narodil syn Erik. Erikovi byla taktéř na ízena ústavní výchova v ernovicích, a jeho opatrovníkem (protože otec je neznámý) se stal orgán sociáln -právní ochrany d tí.

fianeta je po zdravotní schránce v po ádku. O syna se stará a její chování v ústavu je bezproblémové. P es její ve-kerou snahu jsou její možnosti omezené. Je pomalej-í a mén zru ná. Proto musí mít nad sebou odborný dohled. Nav-t vuje dvouletý u ební obor Zahradnická výroba a její docházka je taktéř bez problém . Svou rodinu i se synem nav-t vuje.

Komentá :

fianeta je ve výchovném ústavu v ernovicích od kv tna 2014. Rodi e pé i o dívku velice zanedbávali. Kv li vysoké absenci -kolní docházky a astým út k m byla dívka umíst na do D tského diagnostického ústavu v Hradci Králové. Bylo zji-t no, že fianeta je ve 20. týdnu t hotenství a proto byla p emíst na do ernovic. Třkolní docházka a hygienické návyky se u dívky zlep-ily a pé e o jejího syna Erika je tém bezchybná. Vyhlídky do budoucna jsou dobré. fianeta bude v ernovicích je-t dva roky a poté se p edpokládá, že jí podporu dá rodina.

4.2 Lenka nerozena 1996

Nezletilá po rozvodu rodi í byla sv ena do pé e otci, který je jifl v d chodu. Lenka cht la být v pé i matky, ale ta o ni nem la zájem. Dívka je osobnostn simplexní a emo n nevyzrálá. asto lže a vymý-í si nesmyslné p íb hy. Rychle se unaví a není moc pe livá. Lenka za ala otci krást peníze a soustavn útíkat z domu, údajn kv li t lesnému týrání ze strany otce. Chodila na st ední -kolu a bydlela na internátu, kde út k nebylo.

Lenka sv j pohlavní flivot za ala ufl ve 13 letech. Po pár krátkých vztazích má rozvedeného t icetiletého p ítele, se kterým se stýká dote . Ten ov-em není uveden v rodném list jejího dít e, tudíř si dívka pobyt za sebe i za svého syna hradí z rodi ovského p ísp vku. Nikdy nebyla trestaná, ov-em alkohol a hlavn cigarety konzumovala ve velkém mnořství, ostatní drogy popírá.

Lenka kvůli astým út k m byla umíst na v lednu 2014 v sedmnácti letech do Diagnostického ústavu a st ediska výchovné pé e pro mládeř v Hodkovi kách. Z kapacitních d vod bylo vydáno p edb řné opat ení o p emíst ní nezletilé do Výchovného ústavu v ernovicích.

Dívka p ed porodem m la n kolik komplikací a byla hospitalizovaná v nemocnici. V prosinci 2014 p ed osmnáctými narozeninami se Lence narodil syn Michael, kterému byla taktéř na ízena ústavní výchova v ernovicích. Michael byl n kolikrát hospitalizován, kde ho matka doprovázela. Dívka odmítala syna kojít a m la problémy s p ípravou um lé stravy, proto byla pot eba neustálého dohledu ze strany personálu. Lenka se s otcem svého syna vídá. Kv li tomu, ře by dívka nem la kam se synem jít a ře by se o n j nedokázala sama postarat, byl dívce pobyt v ernovicích prodloužen do 19 let. Tím jí bude umofn no dod lání Dvouoborového studia, Práce ve stravování.

Komentá :

Lenka je ve výchovném ústavu v ernovicích od za átku roku 2014. Rozvod rodi , a následné sv ení do pé e otci dívku negativn poznamenalo. Krádeře a út ky jí dovedli afl do Diagnostického ústavu a st ediska výchovné pé e pro mládeř v Hodkovi kách. Z kapacitních d vod poté byla umíst na do ernovic. Zdravotní stav Lenky nebyl zcela p íznivý a i její syn Michael m l zdravotní komplikace. Dívka nemá kam jít a nemá zcela osvojenou pé i o svého syna, tudíř jí byl pobyt v ústavu prodloužen do jejich devatenácti let. Perspektiva u Lenky není zcela dobrá. Pé e o syna není zcela bezchybná a jsou obavy, ře tato nezletilá matka by mohla skon ít na ulici.

4.3 Shrnutí

V první ásti své bakalá ské práce jsem zmi ovala, jak je d leřité rodinné zázemí a pln ní funkcí rodiny. Na p íb hu fianety i Lenky m řeme vid t, ře primárním problémem bylo selhání rodi . fianeta m la sice oba rodi e, ale ty pé i o své d ti velice zanedbávali. Oproti tomu Lenka m la rozvedené rodi e. Musela bydlet proti její v li s otcem a to vedlo k jejím astým út k m z domova. Ob dívky mají za sebou uř diagnostický ústav.

V obou p ípadech bychom mohli hovo ít o frustraci a citové deprivaci, kdy dívky hledali út chu a bezpe í v partnerském vztahu se star-ím muřem. fianeta m la problém se od svého p ítele odpoutat, i kdyř tvrdila, ře jí bije. Naopak Lenka se s otcem svého dít te stýká, ale do rodného listu ho neuvedla. Ob ma muř m, kte í m li pohlavní styk

s nezletilou dívkou, tresty nehrozí, protože dívkám bylo jíh 15 let. Zde m fme poukázat na nezralost t chto dosp lých mufl , kte í odmítají svou odpov dnost a z celé situace se distancovali.

Z pohledu pé e je nyní o dívky a jejich d ti dob e postaráno. Ob matky podstupují pravidelné zdravotní prohlídky na gynekologii a své d ti doprovázejí na pediatrii. fianeta i Lenka chodí p i ústavu do -koly a v období vyu ování jim d ti hlídají zdravotní sestry. Obou dívkám p ípadla nová zodpov dnost, zodpov dnost za jejich syny a to m lo p íznivý vliv na jejich chování. Ústavní pé i za sebe i za své d ti si ob dívky hradí z rodi ovského p ísp vku.

U fianety i Lenky musel být kladen v t-í d raz na jíh zmín nou t lesnou a estetickou výchovu. fianeta byla siln zanedbané dít , do -koly chodila u-mudlaná ve -pinavém oble ení. Tyto návyky se musely zlep-it, aby k zanedbání nedocházelo i u Erika. Také její domácí p íprava do -koly se pod vlivem zam stnanc ernovic zlep-ila. Lenka holdovala alkoholu a cigaretám, za den prý vykou ila afl ty icet cigaret denn . Tomu se muselo ve výchovném ústavu zabránit, aby to nem lo neblahý vliv na vývoj syna Michaela. Lenka nedokázala zprvu vycítit pot eby svého dít e a tak pot ebovala nad sebou neustálý dohled.

Jak jsem zmi ovala v teoretické ásti, sanace rodin, jejichfl d ti jsou v ústavní pé i, je velice d leflitá. P estofe fianeta ke svým rodi m jezdí i se svým synem Erikem, tak návrat do její p vodní rodiny by nebyl ideální, protofme musíme brát v úvahu, fle fianeta byla svými rodi i zanedbávaná. Tuto situace je v-ak je-t p edb flné e-it, protofme ústavní výchovu má na ízenou i s Erikem do svých osmnácti let. Oproti tomu Lenka, která by ufl výchovný ústav v ernovicích mohla opustit, má pobyt v ústavu prodloufen do jejíh devatenácti let. Toto opat ení je kv li tomu, fle by Lenka se svým synem Michaelem nem la kam jít, protofme v tomto p ípad sanace rodiny nebyla úsp -ná a Lenka se se svým otcem odmítá stýkat. Tak téfl je ze strany ústavu pochybnost, fle by Lenka nezvládala pé i o Michaela naprosto sama.

Závěr

Bakalářskou práci jsem koncipovala do čtyř kapitol. Pro začátek jsem vymezila nezletilé dívky z pohledu legislativy a z pohledu vývojové psychologie. Rozepsala jsem období dospívání, které je velice důležité a také jsem věnovala pozornost rodičovské zodpovědnosti, otcovství a nezralé sexualitě. Také mě zajímalo, proč vlastně adolescenti začínají tak brzo s pohlavním stykem. Dále jsem se zaměřila na ústavní výchovu. Vymezila jsem ji podle zákona, vysvětlila její účel a funkci. Zmínila jsem rizika ústavní péče, kde je nejznámější hospitalismus a také jsem vysvětlila důležitost sanování rodiny.

Stálejší pro mou práci byl bernovický výchovný ústav, jako komplexní péče o nezletilé matky. Zaměřila jsem se na vzdělání, výchovu, a přípravu nezletilých matek na mateřství. Popisovala jsem způsob financování, který jsem také popsal. V poslední kapitole jsem vylíčila situace dvou dívek, které se dostaly do Výchovného ústavu v Bernovicích, a sepsala shrnutí, kterým jsem se snažila propojit teoretickou a praktickou část.

Nezletilým matkám v bernovickém výchovném ústavu je, jak jsem zjistila, poskytnuta komplexní péče. Dívky jsou vzdělávány hlavně v péči o jejich děti a jsou připravovány na samostatný život.

Myslím si, že se mi podařilo popsat situaci nezletilých matek, které žijí ve výchovných ústavech, ale to nebyl jednoduchý cíl, protože literatury o tomto tématu není mnoho. Píše se o dívkách, které zahájily svůj sexuální život předčasně, a skončily s dítětem v ústavní péči, ve společnosti moc nehovoří. To pro mne bylo motivací. Domnívám se, že kdyby byl kladen větší důraz na výchovu a zodpovědné rodičovství, mohlo by ubýtn nezletilých rodičů a výchovné ústavy by neměly plnou kapacitu.

Seznam použitých zdrojů

- BECHY OVÁ, V., KONVI KOVÁ, M. *Sanace rodiny: sociální práce s dysfunkčními rodinami*, Vyd. 2. Praha: Portál, 2011. ISBN 978- 80- 262- 0031- 4.
- DUNKOVSKÝ, J. a kolektiv. *Sociální pediatrie*, Vybrané kapitoly, Grada Publishing, 1999. ISBN 80- 7169- 254- 9.
- HAMANOVÁ, J., *Syndrom rizikového chování v dospívání*, Praha: česká biskupská konference, 2005.
- KOLOUCHOVÁ, J. *Psychická deprivace a možnosti její nápravy*. In MAT J EK, Z. et al. *Osvojení a p stounská pé e*. Praha: Portál, 2002, ISBN 80- 7178, 637-3.
- LANGMEIER, J., KREJ Í OVÁ, D. *Vývojová psychologie*, Grada Publishing, a.s., 2006, 2. Aktualizované vydání. ISBN 80-247-1284-9,
- MACEK, P. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívání*, Portál, s.r.o., Praha 1999, ISBN 80-7178-348-X,
- MAT J EK, Z. *Co d ti nejvíce pot ebují*, Portál, s.r.o., Praha 1994. ISBN 80- 7178- 853- 8.
- MATOUŤEK O., KODYMOVÁ P., KOLÁ KOVÁ J., *Sociální práce v praxi. Specifika r zných cílových skupin a práce s nimi*. 1. Vyd., Praha: Portál 2005. ISBN 80-7367-002-X.
- MATOUŤEK, O. *Slovník sociální práce*. Vyd. 2., p eprac., Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.
- MATOUŤEK, O. *Ústavní pé e*. Vyd. 2., p eprac., Sociologické nakladatelství, Praha 1999. ISBN 80- 85850- 76-1.
- MATOUŤEK. O., *Rodina jako instituce a vztahová sí*, 1. Vyd., Sociologické nakladatelství, Praha 1993. ISBN 80- 901424-7-8.
- Í AN, P. *Cesta životem*, Vyd. 2., p eprac., Praha: Portál, 2004. ISBN 80- 7178- 829- 5.
- SKORUNKOVÁ, R. *Základy vývojové psychologie*, Vyd. 1., Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978- 80- 7435- 253- 9.
- SOBOTKOVÁ NIELSEN., V., a kol. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*, 1. Vyd. Grada 2014, ISBN: 978-80-247-4042-3.

TYLEROVÁ, L. *Sexuální výchova, Jak a pro mluvit s d tmi o sexualit* , Vyd. 1., Grada Publishing a.s., 2003. ISBN 80- 247- 0291- 6.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, 4. Vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.: d tství a dospívání*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

VANÍ KOVÁ, E. *D tská prostituce*, Vyd. 1., Grada Publishing a.s., 2005. ISBN 80-247- 1138- 9.

Zákony:

Zákon . 40/2009 Sb., trestní zákoník,

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině,

Zákon . 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění k 3. 2. 2012.

Zákon . 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivní výchovné péči ve školských zařízeních, ve znění platném k 28. 2. 2014

Vyhláška č. 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisu.

Internetové zdroje:

Výchovný ústav, středisko výchovné péče, střední škola a školní jídelna Černovice [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.vucernovice.cz>.

Integrovaný portál MPSV Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/rodicovsky_prisp

DUSPIVA, Z. *Britské listy* Vliv elektronických médií na děti a mládež ČR v roce 2003. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/15104.html>.

MPSV. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14501>.

ABSTRAKT

JELÍNKOVÁ, I. *Pé e o nezletilé matky ve výchovném ústavu.* eské Bud jovice 2015. Bakalá ská práce. Jiho eská univerzita v eských Bud jovicích. Teologická fakulta. Odd lení praxe. Vedoucí práce M. Ehrlichová.

Klí ová slova: nezletilá matka, ústavní výchova, adolescence, p ed asná sexualita, pé e.

Tato bakalá ská práce se zabývá pé í o nezletilé matky ve výchovných ústavech. Práce je rozd lena na ty i kapitoly. První ást charakterizuje nezletilé matky z pohledu legislativy a vývojové psychologie. Zabývá se mimo jiné i p ed asnou sexualitou. Dále vymezuje ústavní výchovu, její ú el a funkci. Jsou zde zmín ny rizika ústavní pé e, jako je nap íklad hospitalismus. Hlavní ást bakalá ské práce popisuje pé i o nezletilé matky ve Výchovném ústavu v ernovicích. Je zam ena p edev-ím na vzd lání a p ípravu na mate ství. Poslední kapitola obsahuje kazuistiky.

ABSTRACT

Care about the under-age mothers in the diagnostic institution.

Key words: under-age mother, institutional care, adolescence, premature sexuality, care.

This bachelor thesis deals with the care about the under ó age mothers in the diagnostic institutions. The thesis is divide on four chapters. First chapter describe under ó age mothers from the point of view of the legislation and the development psychology. Also deals with the premature sexuality. As well as delimits institutional care, its purpose and role. There is described risks of the institutional care, for example hospitalism. The main of the bachelor thesis describes the care about under- age mothers in the diagnostic institution in ernovice and is mainly focused on education and maternity preparation. The last chapter contains individual cases.